Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ELEANOR SHARPSTON
της 10ης Οκτωβρίου 2017[1]

Υπόθεση C-363/16

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά

Ελληνικής Δημοκρατίας

«Παράβαση υποχρεώσεων κράτους μέλους – Κρατική ενίσχυση – Υποχρέωση ανακτήσεως – Άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ – Μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται από τα κράτη μέλη – Διαδικασίες αφερεγγυότητας – Εγγραφή παράνομης κρατικής ενισχύσεως στον πίνακα κατατάξεως – Παύση των δραστηριοτήτων της επιχειρήσεως – Αναστολή της διαδικασίας δημόσιων πλειστηριασμών των περιουσιακών στοιχείων της επιχειρήσεως»

1. Τον Φεβρουάριο του 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε απόφαση[2] με την οποία έκρινε ότι ορισμένα μέτρα οικονομικής ενισχύσεως που η Ελλάδα έλαβε υπέρ της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας ΑΕ συνιστούν ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά κρατική ενίσχυση και επέβαλε στην Ελλάδα να προβεί στην ανάκτησή της. Στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει, κατά το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, ότι η Ελλάδα παρέβη την υποχρέωση συμμορφώσεώς της προς την ως άνω απόφαση εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

2. Η Ελλάδα αντιτείνει ότι, εφόσον ο αποδέκτης της ενισχύσεως κηρύχθηκε σε πτώχευση με δικαστική απόφαση τον Ιούλιο του 2012 και έπαυσαν οι δραστηριότητές του, εξαλείφθηκε η απορρέουσα από την παράνομη κρατική ενίσχυση στρέβλωση του ανταγωνισμού. Η Ελλάδα διατείνεται επομένως ότι έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα προς εκτέλεση της αποφάσεως της Επιτροπής και δεν παρέβη την υποχρέωση που υπέχει από την απόφαση αυτή.

Το νομικό πλαίσιο

3. Το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ ορίζει τα εξής:

«Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερόμενους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κατά το άρθρο 107 [ή] ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 Απόφαση 2012/541/ΕΕ της Επιτροπής, της 22ας Φεβρουαρίου 2012, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.26534 (C 27/10 πρώην NN 6/09) που χορήγησε η Ελλάδα υπέρ της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας ΑΕ (ΕΕ 2012, L 279, σ. 30) (στο εξής: απόφαση περί ανακτήσεως).

Αν το εν λόγω κράτος δεν συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή εντός της ταχθείσας προθεσμίας, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο κράτος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά παρέκκλιση των άρθρων 258 και 259.

[…]»

4. Ο κανονισμός (ΕΚ) 659/1999[3] θέσπισε λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής της διέπουσας τις παράνομες κρατικές ενισχύσεις νομοθεσίας.

5. Η αιτιολογική σκέψη 6 του ως άνω κανονισμού διευκρίνιζε ότι, «σύμφωνα με το άρθρο [4, παράγραφος 3, ΣΕΕ], τα κράτη μέλη έχουν υποχρέωση να συνεργάζονται με την Επιτροπή και να της παρέχουν όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για την εκτέλεση της αποστολής της βάσει του παρόντος κανονισμού».

6. Κατά την αιτιολογική σκέψη 13:

«[Εκτιμώντας] ότι, στις περιπτώσεις παράνομων ενισχύσεων που δεν είναι συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά, θα πρέπει να αποκαθίσταται αποτελεσματικός ανταγωνισμός· ότι, για το σκοπό αυτό, είναι αναγκαίο να ανακτάται αμελλητί η ενίσχυση, περιλαμβανομένων και των τόκων· ότι είναι σκόπιμο η ανάκτηση να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας· ότι η εφαρμογή των διαδικασιών αυτών δεν θα πρέπει να εμποδίζει την αποκατάσταση αποτελεσματικού ανταγωνισμού, εμποδίζοντας την άμεση και αποτελεσματική εκτέλεση της απόφασης της Επιτροπής· ότι, για την επίτευξη αυτού του αποτελέσματος, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα που να διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα της απόφασης της Επιτροπής».

7. Το άρθρο 14 του κανονισμού αυτού, επιγραφόμενο «Ανάκτηση της ενίσχυσης», όριζε τα ακόλουθα:

«1. Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο […]. Η Επιτροπή δεν απαιτεί ανάκτηση της ενίσχυσης αν αυτό αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του δικαίου [της Ένωσης].

[…]

3. Με την επιφύλαξη απόφασης του [Δικαστηρίου] κατ' εφαρμογή του άρθρου [278 ΣΛΕΕ], η ανάκτηση πραγματοποιείται αμελλητί και σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας του οικείου κράτους μέλους, εφόσον αυτές επιτρέπουν την άμεση και πραγματική εκτέλεση της απόφασης της Επιτροπής. Για τον σκοπό αυτό και σε περίπτωση κινήσεως διαδικασίας ενώπιον εθνικών δικαστηρίων, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα που διαθέτουν στα αντίστοιχα νομικά τους συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών μέτρων, με την επιφύλαξη της νομοθεσίας [της Ένωσης].»

3 Κανονισμός του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ 1999, L 83, σ. 1). Έκτοτε, ο κανονισμός αυτός έχει καταργηθεί και αντικατασταθεί από τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2015, L 248, σ. 9). Κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως περί ανακτήσεως και κατά την κρίσιμη ημερομηνία για την αξιολόγηση της παραβάσεως ίσχυε ο κανονισμός 659/1999. Ο κανονισμός 2015/1589 τέθηκε σε ισχύ στις 14 Οκτωβρίου 2015. Εν πάση περιπτώσει, το περιεχόμενο του άρθρου 16 του τελευταίου, εκτός από την αρίθμηση των διατάξεων, ταυτίζεται με το άρθρο 14 του πρώτου.

Το ιστορικό της διαφοράς και η απόφαση περί ανακτήσεως

8. Η Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία είναι ελληνική κλωστοϋφαντουργική εταιρία παραγωγής ενδυμάτων, νημάτων και υφασμάτων. Στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως περί ανακτήσεως εκτίθεται ότι η κατάσταση της εταιρίας παρουσίαζε σταθερή επιδείνωση τουλάχιστον από το 2004 και ότι οι μονάδες παραγωγής της δεν λειτουργούσαν από το 2008 λόγω ελλείψεως κεφαλαίου κινήσεως. Από το 2008, σχεδόν το σύνολο των τραπεζικών της δανείων βρισκόταν σε κατάσταση υπερημερίας. Σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις της εταιρίας, από τον Μάρτιο του 2009 η παραγωγή έχει σταματήσει σχεδόν εντελώς και από τον Φεβρουάριο του 2010 οι μετοχές της εταιρίας έχουν τεθεί σε αναστολή διαπραγματεύσεως στο Χρηματιστήριο Αθηνών [4].

9. Το 2007, η Ελλάδα χορήγησε στην Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία εγγύηση για την αναδιάταξη υφιστάμενης συμβάσεως τραπεζικού δανείου και για τη χορήγηση νέου δανείου (στο εξής: εγγύηση του 2007). Το 2009, η Ελλάδα προχώρησε σε αναδιάταξη των οφειλόμενων κοινωνικοασφαλιστικών εισφορών της εταιρίας για την περίοδο 2004 έως 2009 (στο εξής: αναδιάταξη του 2009) [5].

10. Στις 22 Φεβρουαρίου 2012, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση περί ανακτήσεως, την οποία κοινοποίησε στην Ελλάδα στις 23 Φεβρουαρίου 2012. Στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω αποφάσεως, η Επιτροπή όρισε ότι η εγγύηση του 2007 και η αναδιάταξη του 2009 αποτελούν παράνομες κρατικές ενισχύσεις ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά [6]. Το συνολικό ποσό της παράνομης ενισχύσεως υπολογιζόταν σε 30,57 εκατομμύρια ευρώ [7].

11. Το άρθρο 2 επέβαλε στην Ελλάδα να ανακτήσει εντόκως την παράνομη κρατική ενίσχυση από την Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία.

12. Το άρθρο 3 όριζε ότι η ανάκτηση της ενισχύσεως έπρεπε να είναι άμεση και αποτελεσματική και ότι η απόφαση περί ανακτήσεως έπρεπε να εκτελεστεί εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποιήσεώς της.

13. Επιπροσθέτως, το άρθρο 4, παράγραφος 1, υποχρέωνε την Ελλάδα να υποβάλει τις ακόλουθες πληροφορίες στην Επιτροπή, εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της αποφάσεως:

«α) το συνολικό ποσό (αρχικό κεφάλαιο και τόκοι) που θα ανακτηθεί από τον δικαιούχο·

β) αναλυτική περιγραφή των μέτρων που έχει ήδη λάβει και αυτών που προτίθεται να λάβει για να συμμορφωθεί με την [απόφαση περί ανακτήσεως]·

γ) έγγραφα που αποδεικνύουν ότι έχει δοθεί εντολή στον αποδέκτη να επιστρέψει την ενίσχυση».

14. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, «[η] Ελλάδα τηρεί την Επιτροπή ενήμερη σχετικά με την πρόοδο των εθνικών μέτρων που λαμβάνονται για την εκτέλεση [της αποφάσεως περί ανακτήσεως] μέχρι την ολοκλήρωση της ανάκτησης της ενίσχυσης […]. Εφόσον ζητηθεί εκ μέρους της Επιτροπής, η Ελλάδα παρέχει αμελλητί όλες τις πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που έχει ήδη λάβει ή πρόκειται να λάβει για να συμμορφωθεί προς την [απόφαση περί ανακτήσεως]. Παρέχει επίσης λεπτομερείς πληροφορίες για τα ποσά της ενίσχυσης και των τόκων ανάκτησης που έχουν ήδη ανακτηθεί από τον δικαιούχο».

4 Αιτιολογικές σκέψεις 11 έως 15 της αποφάσεως περί ανακτήσεως.

5 Αιτιολογικές σκέψεις 18 έως 21 της αποφάσεως περί ανακτήσεως.

6 Άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως περί ανακτήσεως.

7 Αιτιολογικές σκέψεις 98 και 99 της αποφάσεως περί ανακτήσεως.

15. Μετά την κοινοποίηση της αποφάσεως περί ανακτήσεως, στην αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία βεβαιώθηκε, στις 21 Ιουνίου 2012, οφειλή ποσού 19 181 729,10 ευρώ (η οποία απορρέει από την εγγύηση του 2007). Στις 19 Ιουλίου 2012, με απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία κηρύχθηκε σε πτώχευση.

16. Στις 29 Αυγούστου 2012, στην αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία βεβαιώθηκε μια περαιτέρω οφειλή ποσού 15 827 427,78 ευρώ (η οποία απορρέει από την αναδιάταξη του 2009).

17. Οι απαιτήσεις αναγγέλθηκαν στη γραμματεία πτωχεύσεων στις 3 Αυγούστου 2012 (η εγγύηση του 2007) και στις 14 Σεπτεμβρίου 2012 (η αναδιάταξη του 2009).

18. Η συνέλευση των εικαζομένων πιστωτών έλαβε χώρα στις 18 Δεκεμβρίου 2012. Η τελευταία αναγγελία των απαιτήσεων που απορρέουν από την προς ανάκτηση ενίσχυση πραγματοποιήθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2013. Ο πίνακας κατατάξεως δανειστών συντάχθηκε στις 11 Σεπτεμβρίου 2013.

19. Στις αρχές του 2013, εκποιήθηκαν διά δημόσιου πλειστηριασμού περιουσιακά στοιχεία της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας.

20. Μεταξύ Μαΐου του 2012 και Μαΐου του 2015, η Επιτροπή και η Ελλάδα αντήλλαξαν σειρά επιστολών με αντικείμενο την εκτέλεση της αποφάσεως περί ανακτήσεως και την πορεία της πτωχευτικής διαδικασίας.

21. Με ηλεκτρονικά μηνύματα της 7ης και της 17ης Δεκεμβρίου 2015, η σύνδικος πτωχεύσεως της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας ενημέρωσε την Επιτροπή ότι καταβλήθηκαν προσπάθειες από την Ελλάδα για την αναβίωση της εταιρίας και ερώτησε την Επιτροπή σε ποιο βαθμό υποστηρίζει το συγκεκριμένο σχέδιο. Με επιστολή της 18ης Δεκεμβρίου 2015, η Επιτροπή ζήτησε από την Ελλάδα διευκρινίσεις ως προς το αν υπήρχε σχέδιο αναστολής της πτωχευτικής διαδικασίας της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας και αναβιώσεως της εταιρίας.

22. Με πράξη νομοθετικού περιεχομένου της 30ής Δεκεμβρίου 2015 (στο εξής: ΠΝΠ), ορίστηκε ότι «η διαδικασία των δημοσίων πλειστηριασμών που ενεργούνται για την εκποίηση της περιουσίας […] της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία "ΕΝΩΜΕΝΗ ΚΛΩΣΤΟΫΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΑΕ" αναστέλλ[ε]ται για διάστημα έξι μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος στην *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*» [8].

23. Στις 19 Ιανουαρίου 2016, η Ελλάδα απάντησε στην από 18 Δεκεμβρίου 2015 επιστολή της Επιτροπής επιβεβαιώνοντας ότι ανεστάλη η εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων. Στη συνέχεια, με επιστολή της 11ης Απριλίου 2016, παρέσχε επ' αυτού περαιτέρω στοιχεία στην Επιτροπή.

24. Ο δημόσιος εκπλειστηριασμός των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας όντως ανεστάλη για διάστημα έξι μηνών από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της ΠΝΠ, ήτοι μέχρι τις 30 Ιουνίου 2016. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ελληνική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε ότι οι πλειστηριασμοί για την εκποίηση της περιουσίας της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας επανελήφθησαν τον Σεπτέμβριο του 2016.

Η διαδικασία και τα αιτήματα των διαδίκων

25. Στις 30 Ιουνίου 2016 η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

8 Άρθρο 17 της ΠΝΠ. Η νομική βάση για την έκδοση της συγκεκριμένης πράξεως ήταν το άρθρο 44, παράγραφος 1, του Ελληνικού Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι, «[σ]ε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου […]».

26. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ελλάδα, μη λαμβάνοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ανάκτηση από τον αποδέκτη της κρατικής ενισχύσεως η οποία με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως περί ανακτήσεως κρίθηκε παράνομη και ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και μην ενημερώνοντας επαρκώς την Επιτροπή για τα ληφθέντα μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 4 της ίδιας αποφάσεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2, 3 και 4 της αποφάσεως αυτής καθώς και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

27. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 21ης Ιουνίου 2017, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τα επιχειρήματά τους και έδωσαν απαντήσεις στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου.

28. Με την προσφυγή της, η Επιτροπή επισήμανε ότι από «τυπικής πλευράς» η Ελλάδα δεν είχε διασφαλίσει έως την ημερομηνία λήξεως της ταχθείσας προθεσμίας (βλ. σημείο 39 των παρουσών προτάσεων) την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την απόφαση περί ανακτήσεως. Πάντως, το μεγαλύτερο μέρος των γραπτών και προφορικών αιτιάσεών της αφορά την αναστολή της εκποιήσεως των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας τρία χρόνια αργότερα στις 30 Δεκεμβρίου 2015.

29. Η Επιτροπή, όταν της ζητήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση να διευκρινίσει την παράβαση που φέρεται να διέπραξε η Ελλάδα, εντόπισε τρεις κύριους λόγους για τους οποίους το εν λόγω κράτος μέλος παραβίασε, κατά την άποψή της, την απόφαση περί ανακτήσεως, συγκεκριμένα: (i) μην ανακτώντας την ενίσχυση εντός της ταχθείσας με την απόφαση προθεσμίας τεσσάρων μηνών (η Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία κηρύχθηκε σε πτώχευση μετά την εκπνοή της προθεσμίας αυτής)· (ii) μην ενημερώνοντας πλήρως την Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο της ανακτήσεως της παράνομης κρατικής ενισχύσεως, και ειδικότερα, αφενός, μην παρέχοντας στην Επιτροπή τις απαιτούμενες από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως περί ανακτήσεως πληροφορίες εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της αποφάσεως αυτής και, αφετέρου, μην ενημερώνοντας την Επιτροπή σχετικά με την αναστολή των δημόσιων πλειστηριασμών τον Δεκέμβριο του 2015, και (iii) αναστέλλοντας, με την ΠΝΠ, τους δημόσιους πλειστηριασμούς για την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας.

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

30. Είναι σημαντικό να διευκρινιστούν εξαρχής ορισμένες πτυχές της διαδικασίας που προβλέπεται από το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η ημερομηνία που είναι κρίσιμη για την εκτίμηση της υπάρξεως παραβάσεως στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διαδικασίας και η φύση της υποχρεώσεως που ένα κράτος μέλος υπέχει από μια απόφαση ανακτήσεως.

Η διαδικασία του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και το βάρος αποδείξεως

31. Όταν κράτος μέλος δεν έχει συμμορφωθεί προς απόφαση ανακτήσεως, η Επιτροπή ή άλλο κράτος μέλος δύναται, κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 258 και 259 ΣΛΕΕ, να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Σε αντίθεση με το άρθρο 258 ΣΛΕΕ, η τελευταία επιλογή δεν προβλέπει διαδικασία προ της ασκήσεως προσφυγής[9].

9 Απόφαση της 3ης Ιουλίου 2001, Επιτροπή κατά Βελγίου (C-378/98, EU:C:2001:370, σκέψη 26).

32. Η επιλογή της διαδικασίας που πρέπει να ακολουθηθεί σε μια συγκεκριμένη υπόθεση ανήκει στην Επιτροπή [10]. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το ένδικο βοήθημα που παρέχεται από το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ δεν είναι παρά μια παραλλαγή της προσφυγής λόγω παραβάσεως, ειδικώς προσαρμοσμένη στα ιδιαίτερα προβλήματα που οι κρατικές ενισχύσεις παρουσιάζουν για τον ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς [11]. Στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή άσκησε την προσφυγή βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

33. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η πρόσβαση στο Δικαστήριο είναι ταχύτερη και ευχερέστερη, καθώς η επίσημη ανταλλαγή απόψεων με το κράτος μέλος και (ενδεχομένως) με άλλους ενδιαφερόμενους έχει ήδη λάβει χώρα κατά τη διοικητική διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της σχετικής αποφάσεως της Επιτροπής [12]. Η συμπεριφορά του κράτους μέλους κατά του οποίου ασκήθηκε προσφυγή βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ πρέπει να εκτιμάται αποκλειστικά υπό το πρίσμα των υποχρεώσεων που του επιβλήθηκαν με την απόφαση αυτή [13].

34. Ανεξάρτητα από τη διαδικασία που θα επιλέξει η Επιτροπή, αποτελεί πάγια νομολογία ότι, στο πλαίσιο διαδικασίας παραβάσεως κράτους μέλους, «εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει τον ισχυρισμό ότι υπάρχει παράβαση. Η Επιτροπή οφείλει να προσκομίσει στο Δικαστήριο τα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη διαπίστωση της παραβάσεως, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα να στηριχθεί σε οποιοδήποτε τεκμήριο» [14]. Από την άλλη πλευρά, άπαξ διαπιστωθεί η παράλειψη ανακτήσεως εν όλω ή εν μέρει της παράνομης κρατικής ενισχύσεως, στο κράτος μέλος απόκειται να τεκμηριώσει τους λόγους που δικαιολογούν την παράλειψη αυτή [15].

Η κρίσιμη ημερομηνία για την εκτίμηση του αν υπάρχει παράβαση

35. Στο πλαίσιο δίκης όπως η παρούσα, όπου οι εθνικές διαδικασίες για την ανάκτηση της παράνομης κρατικής ενισχύσεως διαρκούν πολλά έτη, είναι σημαντικό να καθορισθεί η κρίσιμη ημερομηνία για την εκτίμηση του αν υπάρχει παράβαση. Συναφώς, η επιλογή μεταξύ της γενικής διαδικασίας λόγω παραβάσεως κράτους μέλους και της διαδικασίας του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ δεν στερείται συνεπειών. Δεδομένου ότι η τελευταία δεν απαιτεί να διατυπώσει η Επιτροπή αιτιολογημένη γνώμη, έπεται ότι η κρίσιμη ημερομηνία προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη παραβάσεως δεν μπορεί να είναι (όπως στη διαδικασία βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ) η ημερομηνία που έχει οριστεί για τη συμμόρφωση με μια τέτοια γνώμη.

36. Αντιθέτως, κατά πάγια νομολογία, στις διαδικασίες του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ η κρίσιμη ημερομηνία είναι η ημερομηνία την οποία ορίζει η απόφαση με την οποία επιβάλλεται να ανακτηθεί η κρατική ενίσχυση ή, κατά περίπτωση, η ημερομηνία που όρισε στη συνέχεια η Επιτροπή [16]. Γεγονότα τα οποία λαμβάνουν χώρα μετά την κρίσιμη ημερομηνία δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση της υπάρξεως ή μη παραβάσεως [17].

10 Βλ. απόφαση της 26ης Ιουνίου 2003, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-404/00, EU:C:2003:373, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επομένως, δεν μπορώ να δεχθώ τον ισχυρισμό που η Επιτροπή προέβαλε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι, οσάκις κράτος μέλος δεν έχει συμμορφωθεί προς απόφαση που εκδόθηκε βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η μόνη δυνατότητα που έχει η Επιτροπή είναι να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο βάσει της διατάξεως αυτής.

11 Απόφαση της 3ης Ιουλίου 2001, Επιτροπή κατά Βελγίου (C-378/98, EU:C:2001:370, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

12 Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Wahl στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-527/12, EU:C:2014:90, σημείο 26).

13 Απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1988, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (213/85, EU:C:1988:39, σκέψη 8). Η απόφαση ανακτήσεως οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ (πλήρης και έγκαιρη εφαρμογή). Άλλες εκτιμήσεις, όπως η μεταγενέστερη συμπεριφορά κράτους μέλους, εμπίπτουν στο άρθρο 258 ΣΛΕΕ (κατόπιν διατυπώσεως αιτιολογημένης γνώμης) ή στο άρθρο 260 ΣΛΕΕ (όταν το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει ότι κράτος μέλος παρέβη τις υποχρεώσεις του) ακολουθουμένης της εκεί οριζόμενης διαδικασίας.

14 Απόφαση της 26ης Ιουνίου 2003, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-404/00, EU:C:2003:373, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

15 Βλ., συναφώς, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-37/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:90, σκέψη 71).

16 Απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2013, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-411/12, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:832, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Οι επίμαχες αποφάσεις αφορούσαν την υποχρέωση ανακτήσεως. Παρόμοιες αρχές, κατά την άποψή μου, διέπουν το καθήκον παροχής πληροφοριών στην Επιτροπή.

17 Βλ., συναφώς, απόφαση της 3ης Ιουλίου 2001, Επιτροπή κατά Βελγίου (C-378/98, EU:C:2001:370, σκέψη 28).

37. Εν προκειμένω, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της αποφάσεως περί ανακτήσεως καθόρισε προθεσμία τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποιήσεως της αποφάσεως. Εν συνεχεία, η Επιτροπή δεν έταξε νέα προθεσμία. Επομένως, η κρίσιμη ημερομηνία πρέπει να απέχει τέσσερις μήνες από τις 23 Φεβρουαρίου 2012, την ημερομηνία κοινοποιήσεως της αποφάσεως, δηλαδή θα έπρεπε να είναι η 23η Ιουνίου 2012 [18]. Επειδή πρόκειται για Σάββατο, η κρίσιμη ημερομηνία είναι η 25η Ιουνίου 2012.

38. Επιπροσθέτως, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως περί ανακτήσεως, η Ελλάδα είχε υποχρέωση να παράσχει συγκεκριμένες πληροφορίες στην Επιτροπή εντός δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποιήσεως της αποφάσεως, τουτέστιν έως τις 23 Απριλίου 2012.

39. Επομένως, οι κρίσιμες ημερομηνίες για να εκτιμηθεί αν η Ελλάδα παρέβη την υποχρέωση παροχής πληροφοριών και την υποχρέωση ανακτήσεως της κρατικής ενισχύσεως είναι η 23η Απριλίου 2012 και η 25η Ιουνίου 2012, αντιστοίχως.

40. Η Επιτροπή προέβαλε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η με την ΠΝΠ αναστολή στις 30 Δεκεμβρίου 2015 των δημόσιων πλειστηριασμών για την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας είναι μια δεύτερη κρίσιμη ημερομηνία προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη παραβάσεως.

41. Επ' αυτού, η Επιτροπή προέβαλε περαιτέρω, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι το Δικαστήριο παγίως κρίνει ότι διαπράττει διαρκή παράβαση το κράτος μέλος που έχει παραλείψει να συμμορφωθεί προς απόφαση η οποία του επιβάλλει να ανακτήσει κρατική ενίσχυση έως την κρίσιμη ημερομηνία [19].

42. Δεν συμφωνώ με τη συγκεκριμένη ερμηνεία της νομολογίας. Μολονότι είναι αληθές ότι σε ορισμένες από τις υποθέσεις αυτές το Δικαστήριο σημείωσε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μετά την κρίσιμη ημερομηνία και μέχρι την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η διαπίστωση του Δικαστηρίου περιορίστηκε στην πραγματικότητα στην ύπαρξη παραβάσεως κατά τη λήξη της προθεσμίας που προβλέπει η απόφαση της Επιτροπής [20].

43. Εξάλλου, από την απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου [21] προκύπτει σαφώς ότι γεγονότα μεταγενέστερα της ημερομηνίας που καθορίζεται με την απόφαση που διατάσσει την ανάκτηση της παράνομης κρατικής ενισχύσεως δεν ασκούν επιρροή προκειμένου να εξακριβωθεί η ύπαρξη παραβάσεως βάσει της διαδικασίας του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Τούτου λεχθέντος, το κράτος μέλος εξακολουθεί μετά την ημερομηνία αυτή να υπέχει διαρκή υποχρέωση ανακτήσεως της παράνομης ενισχύσεως, στο πλαίσιο του καθήκοντος ειλικρινούς συνεργασίας [22].

18 Για παράδειγμα, στην απόφαση της 9ης Ιουλίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-63/14, EU:C:2015:458), το Δικαστήριο σημείωσε ότι η απόφαση κοινοποιήθηκε στις 3 Μαΐου 2013 (σκέψη 14) και ότι η κρίσιμη ημερομηνία ήταν η 3η Σεπτεμβρίου 2013 (σκέψη 46). Βλ., επίσης, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-37/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:90), όπου η απόφαση κοινοποιήθηκε στις 29 Ιανουαρίου 2009 (σκέψη 15) και ως ημερομηνία για την αξιολόγηση της μη συμμορφώσεως προς την απόφαση ορίσθηκε η 29η Μαΐου 2009 (σκέψη 58).

19 Οι τρεις αποφάσεις τις οποίες η Επιτροπή ανέφερε προς στήριξη της θέσεως αυτής είναι οι αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-63/14, EU:C:2015:458)· της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-37/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:90), και της 13ης Οκτωβρίου 2011, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-454/09, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:650).

20 Για παράδειγμα, με την απόφασή του της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-37/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:90), το Δικαστήριο επισήμανε, όσον αφορά την υποχρέωση να τηρείται η Επιτροπή ενήμερη σχετικά με την ανάκτηση της παράνομης ενισχύσεως, ότι το κράτος μέλος δεν είχε κοινοποιήσει όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες είτε εντός της αρχικής προθεσμίας δύο μηνών που καθορίστηκε με την απόφαση είτε, στη συνέχεια, πριν από την προφορική συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου (σκέψη 88).

21 Απόφαση της 3ης Ιουλίου 2001, C-378/98, EU:C:2001:370, σκέψη 28· βλ. σημείο 36 των παρουσών προτάσεων.

22 Βλ. σημεία 80 επ. των παρουσών προτάσεων, και ιδίως σημείο 83.

Η φύση της υποχρεώσεως ανακτήσεως

44. Η υποχρέωση ανακτήσεως παράνομης κρατικής ενισχύσεως απορρέει από το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, όπως εφαρμόζεται εν προκειμένω με τον κανονισμό 659/1999. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, «η κατάργηση παράνομης ενισχύσεως μέσω ανακτήσεως αποτελεί τη λογική συνέπεια της διαπιστώσεως του παράνομου χαρακτήρα της [εν λόγω ενισχύσεως]»[23]. Η ανάκτηση αποσκοπεί στην κατά το δυνατόν αποκατάσταση της προτέρας καταστάσεως και στην εξάλειψη των βλαπτικών για τον ανταγωνισμό πλεονεκτημάτων που δημιούργησαν οι παράνομες κρατικές ενισχύσεις[24].

45. Η υποχρέωση ανακτήσεως συνιστά υποχρέωση επιτεύξεως συγκεκριμένου αποτελέσματος[25]. Ο κανονισμός 659/1999 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να ανακτούν αμελλητί τις παράνομες κρατικές ενισχύσεις σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας, ενώ η εκτέλεση της αποφάσεως ανακτήσεως πρέπει να είναι «άμεση και αποτελεσματική»[26]. Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να επιλέξουν τα μέσα με τα οποία θα εκπληρώσουν την απορρέουσα από απόφαση ανακτήσεως υποχρέωση, υπό την προϋπόθεση ότι τα επιλεγέντα μέτρα δεν θίγουν την έκταση εφαρμογής και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης[27].

46. Η ανάκτηση της ενισχύσεως πρέπει να είναι όχι απλώς πλήρης αλλά και να γίνεται εγκαίρως –ήτοι εντός της προθεσμίας που τάσσεται με την απόφαση (ή την ημερομηνία που καθορίζει στη συνέχεια η Επιτροπή)· εκπρόθεσμη ανάκτηση δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της ΣΛΕΕ[28].

47. Το Δικαστήριο έχει κρίνει κατ' επανάληψη ότι μόνον η απόλυτη αδυναμία μπορεί να δικαιολογήσει την παράλειψη ανακτήσεως παράνομης κρατικής ενισχύσεως[29]. Η νομολογία ερμηνεύει στενώς τον εν λόγω αμυντικό ισχυρισμό, αρνούμενη να δεχθεί ότι «ο απλός φόβος για [εσωτερικές] δυσχέρειες» συνιστά απόλυτη αδυναμία[30]. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να προβάλλουν απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας, όπως αδυναμία ανακτήσεως σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο[31] · κενό δικαίου[32] · διοικητικές ή τεχνικές δυσχέρειες[33] · ή δυσχέρειες νομικής, πολιτικής ή πρακτικής φύσεως που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή της αποφάσεως, χωρίς να έχουν αναλάβει οποιαδήποτε πραγματική πρωτοβουλία προς ανάκτηση της ενισχύσεως από τις σχετικές επιχειρήσεις και να έχουν προτείνει στην Επιτροπή εναλλακτικούς τρόπους εφαρμογής της αποφάσεως οι οποίοι θα μπορούσαν να καταστήσουν δυνατή την υπερνίκηση των δυσχερειών[34].

48. Δύναται κράτος μέλος να ισχυρισθεί ότι συντρέχει «απόλυτη αδυναμία» ανακτήσεως λόγω του ότι η οικονομική κατάσταση του αποδέκτη της ενισχύσεως δεν επιτρέπει την ανάκτηση;

23 Βλ. απόφαση της 9ης Ιουλίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-63/14, EU:C:2015:458, σκέψη 44).

24 Βλ., συναφώς, απόφαση της 14ης Απριλίου 2011, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-331/09, EU:C:2011:250, σκέψη 56), και προτάσεις μου στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-214/07, EU:C:2008:343, σημείο 39).

25 Επ' αυτού, συμφωνώ με τον γενικό εισαγγελέα N. Wahl και τις προτάσεις του στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-527/12, EU:C:2014:90, σημεία 31 έως 38).

26 Αιτιολογική σκέψη 13 και άρθρο 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999.

27 Απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-527/12, EU:C:2014:2193, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 Απόφαση της 9ης Ιουλίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-63/14, EU:C:2015:458, σκέψη 45).

29 Απόφαση της 26ης Ιουνίου 2003, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-404/00, EU:C:2003:373, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

30 Απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1998, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-280/95, EU:C:1998:28, σκέψεις 14 έως 16).

31 Απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, Ιταλία κατά Επιτροπής (C-303/88, EU:C:1991:136, σκέψη 60).

32 Απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2013, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-263/12, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:673, σκέψη 36).

33 Απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1998, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-280/95, EU:C:1998:28, σκέψεις 18 έως 26).

34 Απόφαση της 5ης Μαΐου 2011, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-305/09, EU:C:2011:274, σκέψη 33). Όσον αφορά την έννοια της «απόλυτης αδυναμίας», βλ., επίσης, Karpenschif, M., *Droit européen des aides d'État*, Bruylant, Βρυξέλλες, 2015, σ. 383 έως 387.

49. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η κατάσταση αυτή δεν στοιχειοθετεί αδυναμία εκτελέσεως, καθόσον η εκκαθάριση της επιχειρήσεως δύναται επίσης να χρησιμεύσει για την επίτευξη του σκοπού καταργήσεως της ενισχύσεως [35]. Η έλλειψη ανακτήσιμων στοιχείων ενεργητικού αποτελεί το μοναδικό μέσο αποδείξεως της απόλυτης αδυναμίας ανακτήσεως της ενισχύσεως· και εναπόκειται στο κράτος να επιδιώξει την εκκαθάριση της επιχειρήσεως ώστε να μπορέσει να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του από το ενεργητικό, αν υφίσταται ενεργητικό και αν η σειρά κατατάξεως των απαιτήσεων παρέχει τέτοια δυνατότητα [36].

50. Η εξαίρεση της απόλυτης αδυναμίας συνδέεται με το επιδιωκόμενο *αποτέλεσμα*: την ανάκτηση της παράνομης ενισχύσεως. Αν επίκληση της απόλυτης αδυναμίας μπορούσε να χωρήσει σχετικά με τον *τρόπο* που επιχειρήθηκε η ανάκτηση αυτή, θα ήταν πολύ εύκολο για ένα κράτος μέλος να επιλέξει μια διαδικασία η οποία αποδεικνύεται ότι δεν καθιστά δυνατή την ανάκτηση της παράνομης ενισχύσεως και να ισχυρισθεί, στη συνέχεια, ότι εκπλήρωσε την υποχρέωσή του ανακτήσεως της ενισχύσεως [37].

51. Ορισμένες συμπληρωματικές υποχρεώσεις ανακύπτουν όταν κράτος μέλος συναντά δυσκολίες για την ανάκτηση της ενισχύσεως. Κράτος μέλος δύναται να επικαλεσθεί απόλυτη αδυναμία μόνον αν έχει φέρει στην προσοχή της Επιτροπής τα προβλήματα αυτά *και* έχει προσπαθήσει να άρει τις δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζει [38]. Ως εκ τούτου, κράτος μέλος που συναντά δυσχέρειες που δεν είχαν προβλεφθεί και δεν μπορούσαν να προβλεφθούν ή αντιλαμβάνεται ότι θα υπάρξουν συνέπειες που δεν είχε υπολογίσει η Επιτροπή, πρέπει να θέσει τα προβλήματα αυτά στην κρίση της Επιτροπής, προτείνοντας κατάλληλες τροποποιήσεις της συγκεκριμένης αποφάσεως. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή και το κράτος μέλος οφείλουν, σύμφωνα με τον κανόνα που επιβάλλει στα κράτη μέλη και στα θεσμικά όργανα της Ένωσης καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας, το οποίο καθιερώνεται ειδικώς στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, να συνεργασθούν καλόπιστα για να υπερνικήσουν τις δυσχέρειες αυτές [39].

Παράβαση υποχρεώσεων

Η υποχρέωση ανακτήσεως της κρατικής ενισχύσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

52. Με την προσφυγή της, η Επιτροπή προβάλλει την αιτίαση ότι η Ελλάδα δεν ανέκτησε εντός της ταχθείσας προθεσμίας την παράνομη ενίσχυση.

53. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, όταν η πλήρης ανάκτηση της παράνομης κρατικής ενισχύσεως είναι αδύνατη λόγω των δυσχερειών που αντιμετωπίζει η επιχείρηση ή του γεγονότος ότι αυτή κηρύχθηκε σε πτώχευση, το κράτος μέλος πρέπει να φροντίσει για την εγγραφή της σχετικής με την επιστροφή της ενισχύσεως απαιτήσεως στον πίνακα κατατάξεως των απαιτήσεων κατά της εν λόγω επιχειρήσεως στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας. Η επιχείρηση πρέπει να παύσει οριστικά τις δραστηριότητές της. Εν προκειμένω, η Ελλάδα δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις αυτές μέχρι τη λήξη της ταχθείσας προθεσμίας, ήτοι μέχρι τις 25 Ιουνίου 2012.

35 Βλ., συναφώς, απόφαση της 2ας Ιουλίου 2002, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-499/99, EU:C:2002:408, σκέψεις 37 και 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

36 Απόφαση της 2ας Ιουλίου 2002, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-499/99, EU:C:2002:408, σκέψη 37).

37 Βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-214/07, EU:C:2008:343, σημείο 44).

38 Αποφάσεις της 14ης Φεβρουαρίου 2008, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-419/06, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2008:89, σκέψη 40), και της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-37/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:90, σκέψη 67 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

39 Απόφαση της 26ης Ιουνίου 2003, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-404/00, EU:C:2003:373, σκέψη 46).

54. Η Ελλάδα διατείνεται ότι η Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία κηρύχθηκε σε πτώχευση στις 19 Ιουλίου 2012 και ότι οι δραστηριότητές της έπαυσαν. Επομένως, η στρέβλωση του ανταγωνισμού που προκλήθηκε από το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που αποκόμισε ο αποδέκτης της ενισχύσεως έχει εξαλειφθεί, σύμφωνα με την απόφαση περί ανακτήσεως.

Εκτίμηση

55. Σε μια υπόθεση όπως η υπό κρίση, όπου η ενδιαφερόμενη επιχείρηση δεν διαθέτει τα αναγκαία κεφάλαια για να επιστρέψει την παράνομη κρατική ενίσχυση, η υποχρέωση ανακτήσεως παραμένει. Πράγματι, αποτελεί πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ότι η υποχρέωση ανακτήσεως παράνομης κρατικής ενισχύσεως καταλαμβάνει την ανάκτηση από αποδέκτες, όπως η Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία, οι οποίοι αντιμετωπίζουν δυσχέρειες ή έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση [40].

56. Σε μια τέτοια περίπτωση, «η επαναφορά στην προτέρα κατάσταση και η εξάλειψη των αποτελεσμάτων της απορρέουσας από τις παρανόμως χορηγηθείσες ενισχύσεις στρεβλώσεως του ανταγωνισμού μπορούν καταρχήν να επιτευχθούν με την εγγραφή στον πίνακα κατατάξεως της απαιτήσεως που αφορά την επιστροφή των οικείων ενισχύσεων» [41]. Αν είναι αναγκαίο, το ίδιο το κράτος μέλος –ως πιστωτής ή μέτοχος της εταιρίας– πρέπει να κινήσει τη διαδικασία για την εκκαθάρισή της [42].

57. Όταν οι αρχές του κράτους μέλους αδυνατούν να ανακτήσουν στο σύνολό της την ενίσχυση, η εγγραφή της απαιτήσεως στον πίνακα κατατάξεως δεν είναι αφ' εαυτής αρκετή. Η διαδικασία αφερεγγυότητας πρέπει να «καταλήγει στην εκκαθάριση της επιχειρήσεως η οποία υπήρξε αποδέκτης των παράνομων ενισχύσεων, δηλαδή στην οριστική παύση της δραστηριότητάς της» [43].

58. Επομένως, όταν το κράτος δεν μπορεί να ανακτήσει το συνολικό ποσό της παράνομης ενισχύσεως λόγω της οικονομικής καταστάσεως της επιχειρήσεως, τότε (i) η επιχείρηση πρέπει να κηρυχθεί σε κατάσταση αφερεγγυότητας και (ii) η απαίτηση που αφορά την επιστροφή της ενισχύσεως πρέπει να εγγραφεί στον πίνακα κατατάξεως. Σε περίπτωση κατά την οποία εξακολουθεί να είναι αδύνατη η ανάκτηση του συνόλου της ενισχύσεως, η διαδικασία αφερεγγυότητας πρέπει να οδηγήσει στην εκκαθάριση της επιχειρήσεως και στην οριστική παύση των δραστηριοτήτων της. Μόνον τότε θεωρείται ότι τηρήθηκε η υποχρέωση ανακτήσεως.

59. Ένα περαιτέρω ζήτημα αφορά τον χρόνο κατά τον οποίο πρέπει να εφαρμοστεί η απόφαση ανακτήσεως. Είναι απίθανο τα διάφορα στάδια μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας, από την αρχική αίτηση κηρύξεως σε κατάσταση αφερεγγυότητας έως την κήρυξη της καταστάσεως αφερεγγυότητας και από την εκκαθάριση του αποδέκτη της ενισχύσεως έως την οριστική παύση των δραστηριοτήτων του, να πραγματοποιηθούν κανονικά εντός της τετράμηνης προθεσμίας που συνήθως τάσσεται από την Επιτροπή για την ανάκτηση της παράνομης ενισχύσεως. Υπό αυτές τις περιστάσεις, τι μπορεί ευλόγως να αναμένεται να πράξει ένα κράτος μέλος που επιδιώκει να συμμορφωθεί πλήρως και εγκαίρως προς μια απόφαση ανακτήσεως;

40 Απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 71 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

41 Απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 Βλ. απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2007, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-280/05, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2007:753, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43 Απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 104 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

60. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η εγγραφή, στον πίνακα κατατάξεως, της απαιτήσεως που απορρέει από την παράνομη κρατική ενίσχυση είναι το κατάλληλο μέσο για την εξάλειψη της στρεβλώσεως του ανταγωνισμού και απαιτεί όπως αυτή πραγματοποιηθεί εντός της προθεσμίας που τάχθηκε με την απόφαση ανακτήσεως [44].

61. Κατά συνέπεια, από το κράτος μέλος αναμένεται να κινήσει τη διαδικασία αφερεγγυότητας (αν δεν το έχει ήδη πράξει άλλος πιστωτής), να αναγγείλει τις απαιτήσεις του στον διαχειριστή αφερεγγυότητας και να φροντίσει να εγγραφούν αυτές στον πίνακα κατατάξεως σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες εντός της προθεσμίας που ορίζει η απόφαση ανακτήσεως.

62. Σε ορισμένες περιπτώσεις δεν αποκλείεται οι περιστάσεις ή λόγοι που σχετίζονται με εσωτερικές διαδικασίες να εμποδίζουν ένα κράτος μέλος να εγγράψει εντός της ταχθείσας προθεσμίας την απαίτηση στον πίνακα κατατάξεως. Το κράτος μέλος οφείλει τότε, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, να θέσει στην κρίση της Επιτροπής τη δυσχέρεια αυτή, προτείνοντας κατάλληλες τροποποιήσεις της συγκεκριμένης αποφάσεως. Τόσο το κράτος μέλος όσο και η Επιτροπή πρέπει να τηρήσουν το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας και να συνεργαστούν με καλή πίστη [45].

63. Επομένως, αν κράτος μέλος λόγω των ιδιαιτεροτήτων των διαδικασιών αφερεγγυότητας αντιμετωπίζει δυσκολίες ως προς την τήρηση του χρονοδιαγράμματος που προβλέπει η απόφαση ανακτήσεως, πρέπει να ενημερώσει πλήρως την Επιτροπή και να ζητήσει συμπληρωματική προθεσμία συμμορφώσεως προς την εν λόγω απόφαση, αιτιολογώντας δεόντως τον επιπλέον χρόνο. Κατά την άποψή μου, η Επιτροπή, η οποία επίσης δεσμεύεται από το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας, υποχρεούται ακολούθως να παράσχει εύλογη παράταση της προθεσμίας ανακτήσεως όταν το απαιτούν οι περιστάσεις της υποθέσεως.

64. Στην υπό κρίση υπόθεση, ουδόλως αμφισβητείται ότι η Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία δεν είχε κηρυχθεί σε πτώχευση μέχρι τις 19 Ιουλίου 2012. Οι προς ανάκτηση απαιτήσεις αναγγέλθηκαν στη γραμματεία πτωχεύσεων στις 3 Αυγούστου 2012 (εγγύηση του 2007) και στις 14 Σεπτεμβρίου 2012 (αναδιάταξη του 2009). Η Ελλάδα ανέφερε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η τελευταία αναγγελία απαιτήσεως που αφορούσε την παράνομη κρατική ενίσχυση έλαβε χώρα στις 7 Φεβρουαρίου 2013. Ο πίνακας κατατάξεως συντάχθηκε στις 11 Σεπτεμβρίου 2013. Όλες οι ενέργειες αυτές πραγματοποιήθηκαν μετά την κρίσιμη ημερομηνία της 25ης Ιουνίου 2012.

65. Μολονότι όλα τα μέτρα για την εφαρμογή της αποφάσεως περί ανακτήσεως (η κήρυξη της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας σε πτώχευση, η αναγγελία των απαιτήσεων στη γραμματεία πτωχεύσεων και η σύνταξη του πίνακα κατατάξεως στον οποίο συμπεριλαμβάνονται οι απαιτήσεις που απορρέουν από την παράνομη κρατική ενίσχυση) ελήφθησαν μετά την προθεσμία ανακτήσεως που είχε τάξει η Επιτροπή, η Ελλάδα δεν ζήτησε από την Επιτροπή πρόσθετο χρόνο για την εφαρμογή της αποφάσεως περί ανακτήσεως σύμφωνα με τις εθνικές της διαδικασίες. Κατά συνέπεια, τα μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως ελήφθησαν μετά τον κρίσιμο χρόνο.

66. Επομένως, η παράβαση έχει αποδειχθεί.

44 Αποφάσεις της 13ης Οκτωβρίου 2011, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-454/09, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:650, σκέψεις 38 έως 42)· της 14ης Απριλίου 2011, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-331/09, EU:C:2011:250, σκέψεις 60 έως 65), και της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψεις 73 έως 75).

45 Βλ. σημείο 51 και υποσημείωση 38 των παρουσών προτάσεων.

Η υποχρέωση ενημερώσεως της Επιτροπής

Επιχειρήματα των διαδίκων

67. Η Επιτροπή προβάλλει την αιτίαση ότι η Ελλάδα δεν την ενημέρωσε επαρκώς για τα μέτρα που έλαβε προς εκτέλεση της αποφάσεως περί ανακτήσεως. Η Επιτροπή διατείνεται ότι η Ελλάδα παρέλειψε να την ενημερώσει εκ των προτέρων για την αναστολή, με την έκδοση της ΠΝΠ, της διαδικασίας των δημόσιων πλειστηριασμών για την εκποίηση της περιουσίας της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας. Επιπλέον, η Ελλάδα δεν έχει παράσχει κανένα στοιχείο όσον αφορά την εξέλιξη της υποθέσεως μετά την επιστολή της 11ης Απριλίου 2016.

68. Η Ελλάδα διατείνεται ότι κράτησε επαρκώς ενημερωμένη την Επιτροπή για τα μέτρα που έλαβε με σκοπό την εκτέλεση της αποφάσεως περί ανακτήσεως.

Εκτίμηση

69. Το άρθρο 4 της αποφάσεως περί ανακτήσεως επέβαλε στην Ελλάδα συγκεκριμένες υποχρεώσεις πληροφορήσεως. Πρώτον, η Ελλάδα όφειλε να υποβάλει τριών ειδών πληροφορίες εντός προθεσμίας δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποιήσεως της αποφάσεως (άρθρο 4, παράγραφος 1). Δεύτερον, η Ελλάδα είχε την υποχρέωση να τηρεί διαρκώς ενήμερη την Επιτροπή αναφορικά με την πρόοδο των μέτρων που έλαβε με σκοπό την ανάκτηση της ενισχύσεως έως ότου ανακτηθεί το σύνολό της (άρθρο 4, παράγραφος 2).

70. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, οσάκις κράτος μέλος δεν λαμβάνει εντός της ταχθείσας προθεσμίας τα αναγκαία μέτρα προς ανάκτηση κρατικής ενισχύσεως, παραβιάζει επίσης την υποχρέωση ενημερώσεως της Επιτροπής για τα ληφθέντα μέτρα[46]. Δεδομένου ότι η Ελλάδα δεν έλαβε μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως περί ανακτήσεως έως τις 23 Απριλίου 2012, δεν είναι δυνατόν να έχει ενημερώσει την Επιτροπή συναφώς.

71. Συνεπώς, η μη τήρηση της υποχρεώσεως αυτής έχει επίσης αποδειχθεί.

72. Εν προκειμένω, πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελληνική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι μέχρι τις 23 Απριλίου 2012 δεν είχε παράσχει τις τρεις συγκεκριμένες κατηγορίες πληροφοριών που απαιτεί το άρθρο 4, παράγραφος 1, της αποφάσεως περί ανακτήσεως. Εξάλλου, από την αλληλογραφία των διαδίκων προκύπτει ότι η Ελληνική Κυβέρνηση δεν επικοινώνησε με την Επιτροπή μέχρι τον Μάιο του 2012 –πάλι μετά την ταχθείσα προθεσμία.

73. Όσον αφορά την υποχρέωση ενημερώσεως της Επιτροπής σχετικά με την πρόοδο των μέτρων που ελήφθησαν προς ανάκτηση της ενισχύσεως μέχρι αυτή να ανακτηθεί στο σύνολό της (άρθρο 4, παράγραφος 2, της αποφάσεως περί ανακτήσεως), οι διάδικοι προσκόμισαν στο Δικαστήριο σειρά επιστολών που αποδεικνύουν τη συχνή αλληλογραφία μεταξύ Ελλάδας και Επιτροπής από τον Μάιο του 2012 και έπειτα. Με τις επιστολές αυτές, η Ελλάδα ενημέρωσε την Επιτροπή για την εξέλιξη της διαδικασίας πτωχεύσεως της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν ενημέρωσε εκ των προτέρων την Επιτροπή για την έκδοση της ΠΝΠ με την οποία ανεστάλησαν οι δημόσιοι πλειστηριασμοί σε βάρος της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας. Μόνον αφότου η Επιτροπή (με επιστολή της 18ης Δεκεμβρίου 2015) ζήτησε από την Ελλάδα να διευκρινίσει την κατάσταση, η Ελλάδα πληροφόρησε την Επιτροπή (με επιστολή της 19ης Ιανουαρίου 2016) ότι είχε αναστείλει τους δημόσιους πλειστηριασμούς για την εκποίηση της περιουσίας της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας για περίοδο έξι μηνών προκειμένου να αξιολογηθεί ένα σχέδιο αναβιώσεως της εταιρίας.

46 Βλ. μεταξύ άλλων, απόφαση της 9ης Ιουλίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-63/14, EU:C:2015:458, σκέψεις 62 και 63).

74. Θεωρώ ότι τούτο συνιστά παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 2, της αποφάσεως περί ανακτήσεως.

75. Συνάγω, επομένως, ότι η Ελλάδα παρέλειψε να ενημερώσει επαρκώς την Επιτροπή, ως όφειλε εκ του άρθρου 4 της αποφάσεως περί ανακτήσεως, για τα μέτρα που ελήφθησαν προς ανάκτηση της παράνομης ενισχύσεως.

Η αναστολή των δημόσιων πλειστηριασμών και η δυνατότητα επανεκκινήσεως των δραστηριοτήτων της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας

76. Η αναστολή των δημοσίων πλειστηριασμών των περιουσιακών στοιχείων της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας πραγματοποιήθηκε μετά την ημερομηνία που είναι κρίσιμη για την εκτίμηση της υπάρξεως παραβάσεως (βλ. σημεία 35 έως 43 των παρουσών προτάσεων). Επομένως, δεν δύναται να ληφθεί υπόψη συναφώς. Δεδομένου όμως ότι μεγάλο μέρος των παρατηρήσεων των διαδίκων αφορά το θέμα αυτό, θα το εξετάσω εν συντομία χάριν πληρότητας.

77. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ανάκτηση πρέπει να διενεργείται σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες και πρέπει να είναι άμεση και αποτελεσματική. Όταν η ανάκτηση του συνόλου της παράνομης κρατικής ενισχύσεως δεν είναι δυνατή και το κράτος μέλος επιλέγει την οδό της διαδικασίας αφερεγγυότητας, η διαδικασία αυτή πρέπει, στο τέλος, να οδηγήσει στην εκκαθάριση της επιχειρήσεως και στην οριστική παύση των δραστηριοτήτων της. Η αναστολή των δημόσιων πλειστηριασμών για την εκποίηση της περιουσίας της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας αποτελεί τροχοπέδη για τη διαδικασία εκκαθαρίσεως της επιχειρήσεως, η οποία υποτίθεται ότι είναι μη αναστρέψιμη, και επιβραδύνει την ανάκτηση της παράνομης κρατικής ενισχύσεως.

78. Η Ελλάδα διατείνεται ότι η Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία είχε παύσει τις δραστηριότητές της και ότι επομένως εκμηδενίστηκε το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που είχε λάβει. Ούτε η νομολογία ούτε η πρακτική της Επιτροπής απαιτούν οι διαδικασίες αφερεγγυότητας να οδηγούν αναπόφευκτα στην εκκαθάριση και λύση της σχετικής επιχειρήσεως. Η αναστολή των δημόσιων πλειστηριασμών διήρκεσε μόνο έξι μήνες, μετά τους οποίους η διαδικασία εκκαθαρίσεως συνεχίστηκε κανονικά. Επιπλέον, το σχέδιο για την επανεκκίνηση των δραστηριοτήτων της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας περιελάμβανε πρόβλεψη για την άμεση ανάκτηση της κρατικής ενισχύσεως.

79. Δύναται κράτος μέλος, κατά την ανάκτηση παράνομης κρατικής ενισχύσεως στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, να αναστείλει τη διαδικασία αυτή προκειμένου να εξετάσει σχέδιο επανεκκινήσεως των δραστηριοτήτων του αποδέκτη της ενισχύσεως;

80. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο εν λόγω ερώτημα, πρέπει να υπομνησθούν ορισμένες αρχές.

81. Πρώτον, η ανάκτηση πρέπει να γίνεται αμελλητί και η εκτέλεση της αποφάσεως ανακτήσεως πρέπει να είναι άμεση και αποτελεσματική [47].

82. Δεύτερον, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να επιλέξουν τα μέσα με τα οποία θα εκπληρώσουν την υποχρέωση ανακτήσεως, υπό την προϋπόθεση ότι τα επιλεγέντα μέτρα δεν θίγουν την έκταση εφαρμογής και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη την ανάκτηση. Τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη πρέπει να είναι ικανά να αποκαταστήσουν τις φυσιολογικές συνθήκες ανταγωνισμού οι οποίες στρεβλώθηκαν με τη χορήγηση της παράνομης ενισχύσεως [48].

47 Βλ. σημείο 45 των παρουσών προτάσεων.

48 Απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-527/12, EU:C:2014:2193, σκέψεις 40 έως 42).

83. Τρίτον, οι ειδικές υποχρεώσεις που συνδέονται με την ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων και το γενικότερο καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας, το οποίο καθιερώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, συνδέονται στενά μεταξύ τους· το άρθρο 4, παράγραφος 3, καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο το κράτος μέλος πρέπει να ενεργεί κατά τη διαδικασία ανακτήσεως [49].

84. Τέλος, ο συνολικός σκοπός της ανακτήσεως μιας παράνομης κρατικής ενισχύσεως, ήτοι η εξάλειψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού [50], πρέπει να συνεκτιμάται με τους κατά το άρθρο 3 ΣΕΕ γενικούς σκοπούς της Ένωσης, και ειδικότερα την ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική οικονομία της αγοράς με υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας, με στόχο την πλήρη απασχόληση, ως πυλώνες της αειφόρου αναπτύξεως της Ένωσης [51].

85. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, δεν συμμερίζομαι την άποψη την οποία διατύπωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία η ανάκτηση μέσω διαδικασίας αφερεγγυότητας είναι μονόδρομος ο οποίος πρέπει αναπόφευκτα να οδηγεί στην εκκαθάριση του αποδέκτη της ενισχύσεως.

86. Πρώτον, η νομολογία του Δικαστηρίου εκθέτει ρητώς ότι, προκειμένου να εκπληρωθεί η υποχρέωση ανακτήσεως, η διαδικασία αφερεγγυότητας θα πρέπει να «καταλήγει στην εκκαθάριση της επιχειρήσεως η οποία υπήρξε αποδέκτης των παράνομων ενισχύσεων, δηλαδή στην οριστική παύση της δραστηριότητάς της»· αλλά *η υποχρέωση αυτή συντρέχει μόνο* «σε περίπτωση που οι κρατικές αρχές δεν θα μπορούσαν να ανακτήσουν τις ενισχύσεις στο σύνολό τους» [52]. Εξ αντιδιαστολής, οσάκις μέσω των διαδικασιών αφερεγγυότητας είναι δυνατή η ανάκτηση του συνόλου της ενισχύσεως, δεν απαιτείται πλέον ούτε η εκκαθάριση της επιχειρήσεως ούτε η οριστική παύση των δραστηριοτήτων της.

87. Δεύτερον, στο πλαίσιο ενός συστήματος το οποίο αποσκοπεί στην οικονομική ανάπτυξη και στην πλήρη απασχόληση, η άποψη ότι οι κανόνες που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις επιβάλλουν αυτομάτως σε επιχειρήσεις, οι οποίες διαφορετικά θα ήσαν βιώσιμες, να παύσουν να λειτουργούν, με αποτέλεσμα την απώλεια θέσεων εργασίας, είναι εγγενώς αντιφατική.

88. Τρίτον, όπως ορθώς σημειώνει η Ελλάδα, η ίδια η Επιτροπή έχει εκθέσει κατά το παρελθόν ότι, «στην περίπτωση που προτείνεται σχέδιο συνέχισης της λειτουργίας […] που συνεπάγεται τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του αποδέκτη, οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης μπορούν να υποστηρίξουν ένα τέτοιο σχέδιο μόνο αν εξασφαλίζει ότι η ενίσχυση επιστρέφεται στο ακέραιο εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στην απόφαση ανάκτησης της Επιτροπής» [53]. Ομολογουμένως, η Επιτροπή επισήμανε στη συνέχεια ότι, «αν δεν υπάρξει πλήρης και άμεση επιστροφή της παράνομης και ασυμβίβαστης ενίσχυσης, οι αρχές που είναι αρμόδιες για την εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης θα πρέπει να λάβουν όλα τα μέτρα που διαθέτουν για να αντιταχθούν στην υιοθέτηση σχεδίου συνέχισης της δραστηριότητας και θα πρέπει να επιμείνουν στην παύση της δραστηριότητας του αποδέκτη εντός της προθεσμίας που ορίζεται στην απόφαση ανάκτησης» [54]. Τούτο όμως δεν αναιρεί το γεγονός ότι η ίδια η Επιτροπή θεωρεί αποδεκτό ένα σχέδιο συνεχίσεως της δραστηριότητας το οποίο οδηγεί στην πλήρη και έγκαιρη ανάκτηση της παρανόμως χορηγηθείσας κρατικής ενισχύσεως.

49 Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-37/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2015:90, σκέψη 67), και προτάσεις μου στην υπόθεση Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-214/07, EU:C:2008:343, σημείο 48).

50 Βλ. σημείο 44 των παρουσών προτάσεων.

51 Άρθρο 3, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

52 Απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 104 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

53 Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Για μια αποτελεσματική εφαρμογή των αποφάσεων της Επιτροπής με τις οποίες τα κράτη μέλη διατάσσονται να ανακτήσουν παράνομες και ασυμβίβαστες κρατικές ενισχύσεις» (ΕΕ 2007, C 272, σ. 4, σημείο 67).

54 Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Για μια αποτελεσματική εφαρμογή των αποφάσεων της Επιτροπής με τις οποίες τα κράτη μέλη διατάσσονται να ανακτήσουν παράνομες και ασυμβίβαστες κρατικές ενισχύσεις» (ΕΕ 2007, C 272, σ. 4, σημείο 67).

89. Επομένως, θεωρώ ότι κατ' αρχήν κράτος μέλος δύναται να προβλέψει την επανεκκίνηση των δραστηριοτήτων του αποδέκτη παράνομης κρατικής ενισχύσεως υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπό κρίση υποθέσεως.

90. Πάντως, εκτιμώ ότι θα πρέπει να τηρούνται οι εξής ελάχιστες προϋποθέσεις: (i) το σχέδιο πρέπει να καθιστά δυνατή την ανάκτηση του συνολικού ποσού της παράνομης κρατικής ενισχύσεως· (ii) η διαδικασία πρέπει να είναι σύμφωνη με την εθνική νομοθεσία· (iii) η Επιτροπή πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένη εκ των προτέρων· (iv) πρέπει να τηρούνται το καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας και η αρχή της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης· (v) η Επιτροπή πρέπει να συμφωνεί με το σχέδιο και να θέσει ένα δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του· και (vi) το κράτος μέλος πρέπει να τηρήσει την ταχθείσα από την Επιτροπή προθεσμία.

91. Εν προκειμένω, η με την ΠΝΠ αναστολή της πτωχευτικής διαδικασίας αφορούσε μόνο τους δημόσιους πλειστηριασμούς των περιουσιακών στοιχείων της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας. Δεν επηρέασε την εγγραφή των απαιτήσεων στον πίνακα κατατάξεως ούτε την παύση των δραστηριοτήτων της εταιρίας[55]. Επομένως, αυτή καθεαυτήν η αναστολή δεν παρέτεινε το βλαπτικό για τον ανταγωνισμό πλεονέκτημα υπέρ της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας.

92. Ωστόσο, η Ελλάδα ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με την ΠΝΠ μόνο μετά την έκδοσή της και κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής. Το επιχείρημα της Ελλάδας ότι δεν μπορούσε να ενημερώσει αμελλητί την Επιτροπή για το σχέδιο, δεδομένου ότι αυτό ήταν ακόμη υπό αξιολόγηση, πρέπει να απορριφθεί. Εξάλλου, από τον φάκελο της υποθέσεως δεν προκύπτει καμία ένδειξη ότι η Ελλάδα συμπεριέλαβε την Επιτροπή στη διαδικασία, όπως έπρεπε να πράξει στο πλαίσιο του καθήκοντος ειλικρινούς συνεργασίας.

93. Επομένως, θεωρώ ότι η με την ΠΝΠ αναστολή των δημοσίων πλειστηριασμών, προκειμένου να εξεταστεί ένα σχέδιο επανεκκινήσεως των δραστηριοτήτων της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας, ήταν αντίθετη προς τις υποχρεώσεις που η Ελλάδα υπέχει από την απόφαση περί ανακτήσεως και από το καθήκον συνεργασίας το οποίο καθιερώνεται ειδικώς στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

Επί των δικαστικών εξόδων

94. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή υπέβαλε σχετικό αίτημα και η Ελλάδα ηττήθηκε, η τελευταία πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Πρόταση

95. Κατόπιν των προεκτεθέντων, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει:

1) να διαπιστώσει ότι η Ελλάδα, μη λαμβάνοντας εντός της ταχθείσας προθεσμίας όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ανάκτηση από τον αποδέκτη της κρατικής ενισχύσεως η οποία κρίθηκε παράνομη και ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως

55 Η Επιτροπή δεν υπέβαλε στο Δικαστήριο στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι συνεχίζονται οι δραστηριότητες της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας. Αντιθέτως, στην απόφαση περί ανακτήσεως αναφέρεται, στην αιτιολογική σκέψη 13, ότι οι μονάδες της επιχειρήσεως δεν λειτουργούν από το 2008 λόγω ελλείψεως κεφαλαίου κινήσεως. Από την πλευρά της, η Ελλάδα υποστηρίζει ότι, όταν μια επιχείρηση κηρύσσεται σε πτώχευση, ο μόνος τρόπος να συνεχιστούν βάσει του ελληνικού δικαίου οι δραστηριότητές της είναι να γίνει αυτό είτε με άδεια του πτωχευτικού δικαστηρίου είτε με απόφαση της συνελεύσεως των πιστωτών. Η Ελλάδα ενημέρωσε την Επιτροπή με επιστολές της 12ης Νοεμβρίου 2014 και της 15ης Μαΐου 2015 ότι τίποτε από τα δύο δεν συνέβη. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρώ ότι οι κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ισχυρισμοί της Επιτροπής σχετικά με την πιθανότητα μιας de facto συνεχίσεως των δραστηριοτήτων της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας δεν επαρκούν για να ανταποκριθεί η Επιτροπή στο βάρος αποδείξεως που αυτή φέρει (βλ σημείο 34 των παρουσών προτάσεων).

2012/541/ΕΕ της Επιτροπής, της 22ας Φεβρουαρίου 2012, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.26534 (C 27/10 πρώην NN 6/09) που χορήγησε η Ελλάδα υπέρ της Ενωμένης Κλωστοϋφαντουργίας ΑΕ, καθώς και μην ενημερώνοντας επαρκώς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα ληφθέντα μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 4 της αποφάσεως 2012/541, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2, 3 και 4 της αποφάσεως αυτής.

2) να καταδικάσει την Ελλάδα στα δικαστικά έξοδα.